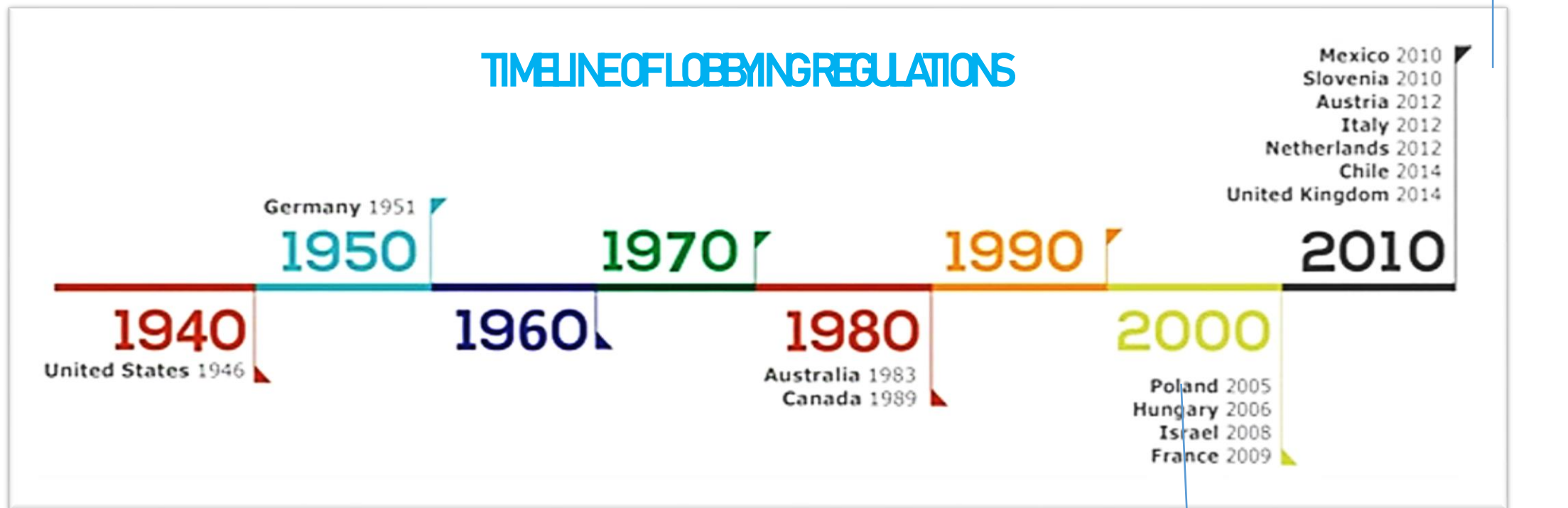

Interešu pārstāvniecības ATKLĀTĪBAS regulējums Latvijā kā dus lēmumus pieņemt

Inese Voika,
13.Saeimas deputāte
Darba grupas vadītāja regulējuma izstrādei

2022.gada 27.aprīlī

Lobēšanas regulējums pasaulē

2015 Īrija

2016 Francija

2021 Vacija

- OECD The 10 Principles for Transparency and Integrity in Lobbying (2010)
- TI International Standards for Lobbying Regulation (2015)
- CoE Rec. on the legal regulation of lobbying activities (2017)

2001 Lietuva

Atklātība	Godīgums	Vienlīdzīga pieeja
Informācijas atklātība (pieeja dokumentiem) Lobiju reģistrs Tikšanos reģistrācija un tematikas atklātība	ES Ētikas kodekss Interesešu konflikta regulējums ES institūciju darbiniekiem Ētikas kodekss lobētājiem Lobistu pašregulācija	Atvērti komunikācijas kanāli ar iesaistītajam pusēm Konsultāciju mehānisms Ekspertu un padomdevēju grupas

Eiropas Savienības institūciju līdzdalības un atklātības mehānismi

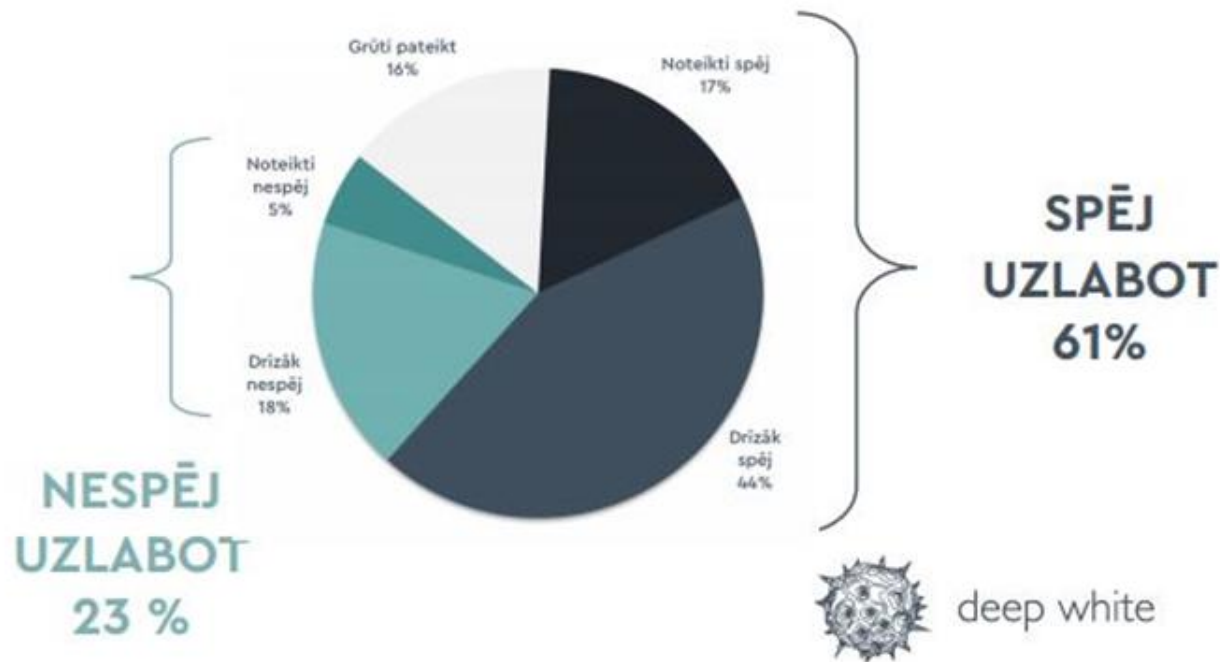

Lobēšanas regulējuma pieņemšanas gaita Latvijā

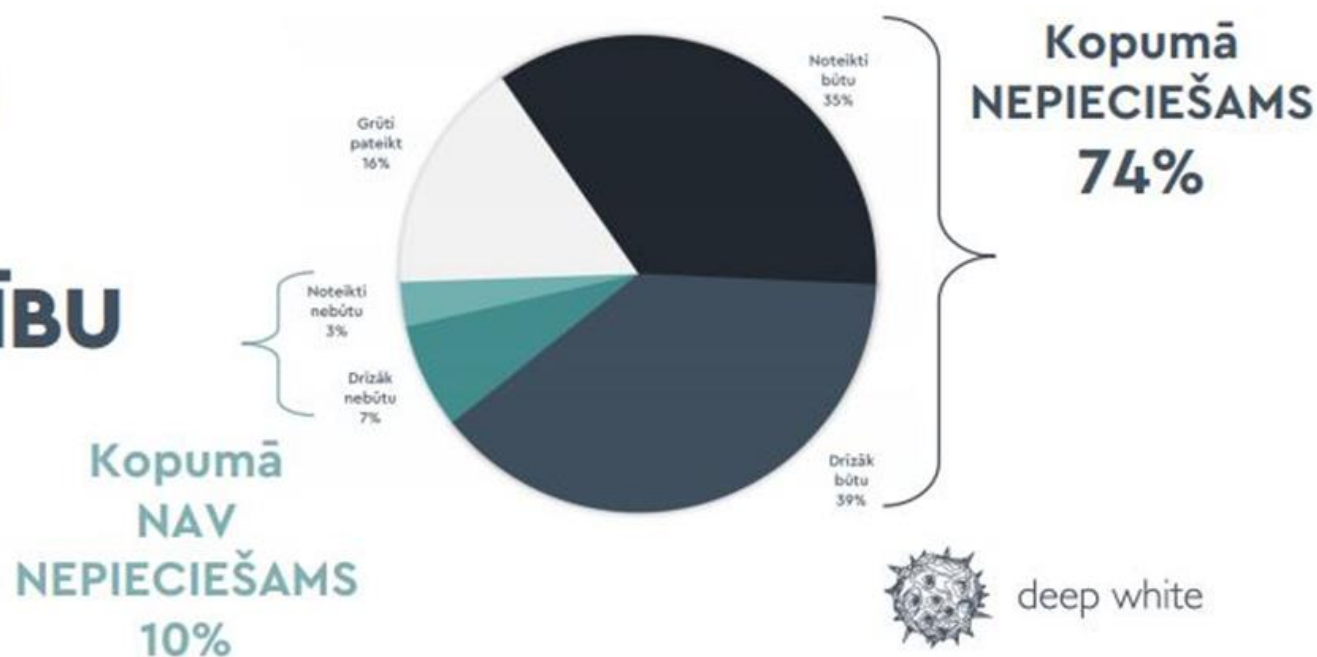
61% UZSKATA – SABIEDRĪBAS IESAISTE UZLABOTU LĒMUMU KVALITĀTI

*Vai, Jūsaprāt, sabiedrības pārstāvji, kas apvienojušies
interesešu grupās, spēj piedāvāt labākus risinājumus aktuālajām
problēmām, nekā lēmumpieņēmēji?*

74% ATBALSTA INTEREŠU PĀRSTĀVĪBAS LIKUMA NEPIECIEŠAMĪBU

Vai, Jūsaprāt, Latvijā būtu jāpieņem likums, kas nosaka, kādā veidā sabiedrības pārstāvji drīkst ietekmēt lēmumpieņēmējus?

Darba grupa

Latvijas Republikas tiesībsargs

Valsts kanceleja

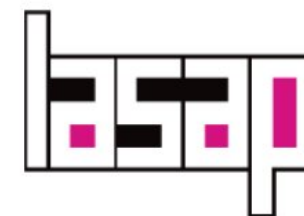

Tieslietu ministrija

Deputātilnese Voika, Juris Rancāns, Raimonds Bergmanis, Alvars Geidāns, Andrejs Judins, Ivans Kelmentjevs, Edvīns Šnore, Mārtiņš Šteins, Ļubova Švecova, Normunds Žunna,

Consultation Partners

Lietuvas pieredzes pārņemšana

Darba grupas vienošanās par likumprojekta būtību

- Jāņem vērā kļūdas, kas pieļautas iepriekšējo reizi, strādājot pie lobēšanas regulējuma Latvijā
- Likumam ir jābūt izpildāmam – tādām, lai tas reāli darbotos praksē, teorētiski labus risinājumus, kas grūti izpildāmi likumā neiekļaut
- Jāveido sistēma, kas nodrošina likuma mērķi, bet nepārslogo izpildītājus, jāizvairās no pārmērīgas birokratizācijas un nevajadzīgas detalizācijas
- Nosakot pienākumus lēmuma pieņemējiem un lobētājiem, jāievēro samērīguma princips starp publiskām personām (ministrijām un tml.) un privātpersonām (NVO, biznesa asociācijām un tml.)
- Nosakot interešu pārstāvniecības definīciju un to, ko un pie kādām apstākļiem uzskatīt par interešu pārstāvjiem, jāvadās pēc iespējas plašāka tvēruma, lai nenotiktu likuma apiešana. Tāpēc jākoncentrējas uz darbību, ko var veikt visdažādākie interešu pārstāvji visdažādākos formātos

Pieeja likuma izstrādei

- Lobēšana ir interešu pārstāvība, un Latvijā tā jāveicina, lobēšana nav korupcija
- Plašas definīcijas
- Koncentrējamies uz darbību nevis reģistru ar lobētājiem
- Sadalīta atbildība par atklātības nodrošināšanu
- Sazobe ar pretkorupcijas likumdošanu

Atklātības pilāri

1. Likumdošanas pēdas atklātība
2. Amatspersonu darbības atklātība
3. Interesešu pārstāvju darbības atklātība
4. Kopēji standarti interesešu pārstāvniecībai

Interesešu pārstāvības atklātības likums

Likuma mērķis ir:

- 1) nodrošināt interesešu pārstāvības procesa atklātību, veicinot sabiedrības uzticēšanos interesešu pārstāvjiem, kas piedalās publiskās varas lēmumu ierosināšanā, pieņemšanā vai piemērošanā, un publiskajai varai;
- 2) nodrošināt visām ieinteresētajām personām godīgas un vienlīdzīgas iespējas iesaistīties interesešu pārstāvībā.

Likumprojekts Saeimā:

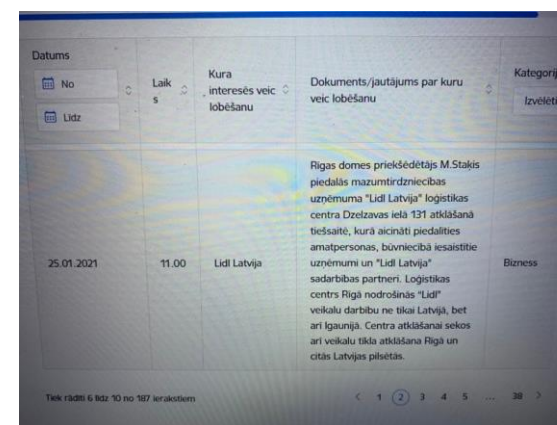
<https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/970BA5ED16A3769FC22587E20033863E?OpenDocument#A>

Likuma tvēruma lēmumu pieņemšanas līmenī

- Saeima, valdība, pašvaldības, neatkarīgās valsts iestādes, kas pieņem ārējos normatīvos aktus
- Jābūt pieejamai informācijai par amatpersonu tikšanos un to saturu ar interešu pārstāvjiem

Rīgas domes priekšsēdētāja **Mārtiņa Staķa**
lobisma reģistrs, aktīvs kopš 2021.gada janvāra

<https://www.riga.lv/lv/rigas-domes-priekssedetaja-martina-staka-lobija-registrs>

Datums	Laiks	Kura interesēs veic lobbēšanu	Dokuments/jautājums par kuru veic lobbēšanu	Kategorija
25.01.2021	11.00	Lidl Latvija	Rīgas domes priekšsēdētājs M.Staķis piedalās mazumtirzniecības uzņēmuma "Lidl Latvija" loģistikas centra Dzelzavas ielā 131 atklāšanā tiešsaistē, kurā aicināti piedalīties amatpersonas, būvniecībā iesaistītie uzņēmumi un "Lidl Latvija" sadarbības partneri. Loģistikas centra Rīgā nodrošinās "Lidl" veikalu darbību ne tikai Latvijā, bet arī Igaunijā. Centra atklāšanai sekos arī veikalu tīkla atklāšana Rīgā un citās Latvijas pilsētās.	Business

Likuma tvērumš attiecībā uz interešu pārstāvjiem

- iespējami plašāka pārstāvniecība, identificējot darbības veicējus neatkarīgi no juridiskās formas – NVO, biznesa asociācija, privātpersona vai uzņēmums, kas veic savu interešu pārstāvības aktivitātes
- iespēja reģistrēties interešu pārstāvjiem, kuriem nav juridiskas formas, kāda likumprojekta tapšanas kontekstā vai tml.
- Likuma tvērumš iekļautu privātpersonas, kuras pārstāv citu personu intereses, par atlīdzību vai bez tās

Reģistrēšanās interešu pārstāvjiem

- Reģistrētajiem interešu pārstāvjiem **jāsniedz ziņas par organizāciju, biedriem, ja tādi ir, finanšu informācija.**
- Izstrādājami **stimuli**, lai motivētu gan interešu pārstāvjus, gan lēmumu pieņēmējus izmantot likumā paredzēto tvērumu kvalitatīvai lēmumu pieņemšanai – MK noteikumu un citu normatīvo aktu līmenī – piemēram, iespēja pievienoties NVO un MK sadarbības Memorandam
- Maksimāli jāizmanto informācija, kas jau ir valsts iestāžu rīcībā, lai nedublētu informācijas pieprasīšanu no privātpersonām

Reģistra turētājs

- Latvijas Republikas Uzņēmuma Reģistrs (UR) kā vieta reģistra uzturēšanai
- Reģistra veidošanā pēc iespējas jāizmanto dati no jau valsts rīcībā esošās informācijas, mazinot birokrātiskos šķēršļus interešu pārstāvjiem.
- Izveidot vieglu ieraksta sistēmu, lai mazinātu birokrātisko slogu un laika patēriņu
- Vienots reģistrs interešu pārstāvju reģistrācijai un aktivitāšu reģistrācijai
- Uzdevums reģistrēt aktivitātes – publiskās varas pārstāvju pusē, privātpersonas – iespēja papildināt, labot ierakstu – ar mūsdienīgu IKT risinājumu
- Reģistra publicēšana atvērto datu formātā

Izņēmumi

- Tiesu varas darbība
- Administratīvais process valsts iestādēs.
- Individuālie iesniegumi publiskajās iestādēs.
- Deputāta un vēlētāja attiecību konfidencialitāte.
- Advokāta un klienta attiecību konfidencialitāte.
- Personas, kuras pilda diplomātisko un konsulāro dienestu un ieņem diplomātiskā un konsulārā dienesta amatus.
- Darbības, kurās nepieciešama personu datu aizsardzība, t.sk., trauksmes cēlēju aizsardzība
- Jāievēro personu demokrātiskās tiesības individuāli vai kolektīvi paust savus uzskatus un vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem.
- Regulējums neregulē individuālu vai kolektīvu kampaņu rīkošanu, aicinot uz politiskām pārmaiņām un normatīvā regulējuma, politikas vai prakses mainīšanu leģitīmu politisko darbību ietvaros

Izņēmumi neļauj izvairīties no interešu pārstāvniecības deklarēšanas

- Izņēmumi darbojas:
- «ciktāl šādas palīdzības mērķis nav publiskās varas lēmumu izstrādes, pieņemšanas vai īstenošanas procesu ietekmēšana».

Interesešu pārstāvju pienākumi

Interesešu pārstāvim ir pienākums:

- 1) atturēties no apzināti nepatiesas informācijas sniegšanas;
- 2) atturēties no acīmredzami pretrunīgu interesešu pārstāvības;
- 3) atturēties no solīšanas, ka tas panāks konkrētu iestādes rīcību vai lēmumu;
- 4) nevienoties par honorāru, kas atkarīgs no tā, vai interesešu pārstāvis panāk konkrētu iestādes rīcību vai lēmumu;
- 5) nemudināt publiskās varas pārstāvi pārkāpt tam saistošās tiesību normas;
- 6) nodrošināt, ka visa par sevi reģistra iestādei sniegtā informācija ir korekta un aktuāla;
- 7) nodrošināt, ka visa šā likuma kārtībā atklājamā informācija ir korekta un nav maldinoša.

Avots:

<https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/970BA5ED16A3769FC22587E20033863E?OpenDocument#A>

Publiskās varas pārstāvju pienākumi un darbības ierobežojumi

- 1) neievērojot vienlīdzības principu, kādam no interešu pārstāvjiem nodrošināt īpašas priekšrocības;
- 2) pieņemt no interešu pārstāvja vai privātpersonas, kuras interesēs tas darbojas, dāvanas, viesmīlības piedāvājumus vai citus labumus savām vai citu personu vajadzībām;
- 3) izmantot savu dienesta stāvokli un personiskos kontaktus, lai kādam no interešu pārstāvjiem nodrošinātu ekskluzīvu piekļuvi amatpersonām, kuras ir atbildīgas par interešu pārstāvja vai tā pārstāvamās personas interesēs esošo lēmumu izstrādi vai pieņemšanu;
- 4) maldināt interešu pārstāvi, radot iespaidu par iespēju nodrošināt ekskluzīvu piekļuvi amatpersonām vai iespēju ietekmēt to rīcību;
- 5) lūgt interešu pārstāvi materiāli atbalstīt to publiskās varas iestādi, kurā viņš ir nodarbināts, vai par tās līdzekļiem rīkot pasākumus.

Avots:

<https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/970BA5ED16A3769FC22587E20033863E?OpenDocument#A>

Publiskās varas pārstāvju pienākumi un darbības ierobežojumi

- Personai, kuru publiskās varas pārstāvis pēc savas iniciatīvas uzaicinājis kā ekspertu piedalīties lēmuma projekta izstrādāšanā vai saskaņošanā, ir aizliegts, veicot eksperta pienākumus, vienlaikus pārstāvēt citas personas intereses par šo pašu lēmuma projektu. Personu uzskata par ekspertu no brīža, kad tā piekritusi sniegt viedokli par lēmuma projektu, līdz brīdim, kad attiecīgais lēmums ir pieņemts vai izsludināts, ja tā spēkā stāšanās ir atkarīga no izsludināšanas.
- Publiskās varas pārstāvim tā amata pilnvaru laikā ir aizliegts pārstāvēt jebkuras privātpersonas intereses, ja tas var radīt interešu konfliktu, var būt pretrunā ar valsts amatpersonai saistošām ētikas normām vai var kaitēt tiešo darba pienākumu pildīšanai. Šis ierobežojums paliek spēkā divus gadus pēc amata pilnvaru beigām.
-

Likuma mērķu sasniegšanas uzraudzība

Ministru kabinets reizi gadā līdz 31. martam iesniedz Saeimai ziņojumu par to, kas paveikts likuma mērķu sasniegšanai un plāna īstenošanai, kā arī par turpmāk iecerēto darbību.

Citi apspriestie instrumenti

- Grozījumi Saeimas kārtības rullī
- Pilnveidotas procedūras Ministru Kabineta līmenī
- Likums Par pašvaldībām, kas nosaka deputātu darbības atklātību
- Interesešu pārstāvju nozares kopīgi izstrādātas darbības vadlīnijas

Izmantotie avoti un starptautiskā sadarbība

- Saeimas Analītiskā dienests pētījums “Lobēšanas normatīvais regulējums un problemātika Latvijā un Eiropā”
 - https://www.saeima.lv/petijumi/Lobesana_Latvija_un_Eiropa_2019.pdf
- OECD un citu starptautisko organizāciju materiāli par lobēšanas regulējumu
 - <https://www.oecd.org/gov/ethics/oecdprinciplesfortransparencyandintegrityinlobbying.htm>
- Ministru Kabineta konceptuālais ziņojums un citi materiāli no Latvijā izstrādātā, bet neapstiprinātā, lobēšanas regulējuma 2010.-2015. gadā
- Konsultācijas ar starptautiskiem ekspertiem
 - Atvērtās Pārvaldības sadarbības programmas ietvaros (Open Government Partnership)
 - EDSO Demokrātiskās pārvaldības programmas ietvaros
 - «Sabiedrība par atklātību – Delna» un Saeimas rīkotā starptautiskā konference 2020.gada 10.decembrī
 - <https://interesuaizstaviba.lv/>

Paldies!

Inese Voika

+371 29284707

inese.voika@saeima.lv